



# Eihän ”leikkitäti” voi väsyä, vai voiko?

Käytännön olosuhteet ja työstä aiheutuva stressi  
musiikkileikkikoulunopettajan työssä

LAHDEN  
AMMATTIKORKEAKOULU  
Musiikki- ja draamainstituutti  
Varhaisiän musiikkikasvatus  
Opinnäytetyö  
Kevät 2012  
Vilma Busk

Lahden ammattikorkeakoulu  
Musiikin koulutusohjelma

BUSK, VILMA: Eihän ”leikkitati” voi väsyä, vai voiko?  
Käytännön olosuhteet ja työstä aiheutuva stressi  
musiikkileikkikoulunopettajan työssä

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö, 30 sivua, 4 liitesivua

Kevät 2012

## TIIVISTELMÄ

---

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan musiikkileikkikoulunopettajan työtä ja sen haasteita. Keskiössä ovat työn käytännön olosuhteet ja työstä aiheutuva stressi. Opinnäytetyötäni varten tein kyselytutkimuksen, jonka toteutin Internet-kyselynä Facebookissa, Muskari-ideoita-sivustolla. Kyselyyn vastasi 48 musiikkileikkikoulunopettajaa, joilla oli vaihteleva määrä kokemusta ja jotka olivat iältään 21—50-vuotiaita.

Vastaajien taustatietojen lisäksi kartoitin mahdollisimman monipuolisesti erilaisia työhön liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi opetustiloja, sosiaalista työympäristöä, tuntien suunnittelua, työn fyysistä rasittavuutta ja työuupumista. Kysyin myös palkasta ja työstä saadusta palautteesta.

Tutkimukseni tuloksena voin todeta, että musiikkileikkikoulunopettajan työn käytännön olosuhteet eivät suinkaan ole samanlaisia kaikilla, vaan vaihtelevat esimerkiksi paikkakunnittain. Ihmiset kokevat samanlaiset olosuhteet eri tavoin. Huonoimmillaan työolosuhteet voivat olla sellaiset, joissa 22 vuotta alalla työskennellyt musiikkileikkikoulunopettaja toimii puutteellisissa tiloissa, ei saa tukea työnantajalta, kokee iltatyön rasittavana, ei pysty erottamaan työtä vapaa-ajastaan, ei ole tyytyväinen palkkaan, ei saa matkakorvauksia eikä myöskään viihdy työssään. Parhaimmillaan musiikkileikkikoulunopettaja on yli kymmenen vuoden opetuskokemuksesta huolimatta tyytyväinen tiloihin, ei tunne itseään yksinäiseksi, on paljon tukea saava ja iltatyössä viihtyvä ihminen, joka ei ole koskaan tuntenut uupumisen merkkejä.

Stressin näkökulmasta tarkasteltuna musiikkileikkikoulunopettajan työssä on paljon asioita, jotka ovat haastavia. Työ ei ole valmis paketti, vaan pienistä paloista koostuva palapeli, jonka tekijä itse kokoaa.

Avainsanat: Varhaisiän musiikkikasvatus, musiikkileikkikoulunopettajan työ, työstressi

Lahti University of Applied Sciences  
Degree Programme in Music

BUSK VILMA: No way can a Play-Aunt get tired, or can she?  
The practical working conditions and conditions of  
stress in the music kindergarten teacher's work

Bachelor's Thesis in pre-school music education, 30 pages, 4 appendices

Spring 2012

## ABSTRACT

---

This thesis considers the work of a music kindergarten teacher and its challenges. It focuses on the practical working conditions and on working under stress. For my thesis I did a survey which I carried out as an Internet-survey on Facebook, at the Muskari-ideoita-web site. Forty-eight music kindergarten teachers replied to it, who had variable amounts of experience and who were 21 to 50 years of age.

As I surveyed the respondents' backgrounds, I also researched as many variations in work-related issues as possible, for example classroom space, social work environment, lesson planning, physical strain at work and burnout. I also asked about salary and about feedback at work.

As a result of my research, I can notice that practical working conditions are not at all uniform. It varies, for example, from place to place. People experience similar circumstances in different ways. At its worst, work circumstances can be where a music kindergarten teacher has been 22 years in the business, works in poor classrooms, doesn't get any support from her employer, is not satisfied with her pay and just doesn't enjoy her work. At its best, the teacher can be very happy with the environment where she works, doesn't feel lonely, gets a lot of support, enjoys working in the evenings and has never felt exhausted.

From the stress point of view, a music kindergarten teacher's work includes a lot of things that are challenging. The job is not a 'ready-made' package, but a puzzle that consists of small pieces which the maker herself has to gather.

Key words: Pre-school educator, music kindergarten teachers' work, stress at work

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	MUSIIKKILEIKKIKOULUNOPETTAJAN TYÖNKUVA	2
2.1	Mitä varhaisiän musiikkikasvatus on?	2
2.2	Taiteen perusopetus	2
2.3	Musiikkileikkikoulunopettajan tehtävät	3
2.4	Ryhmät	4
2.5	Tuntien suunnittelu ja arviointi	5
2.6	Teemat	5
2.7	Tilat	6
2.8	Muu työ	6
2.9	Työn mielekkyys	7
2.10	Työn haasteet	7
3	STRESSI	9
3.1	Mitä stressi on?	9
3.2	Mitä loppuun palaminen eli työuupumus on?	10
3.3	Kuinka vapautua stressistä tai työuupumuksesta?	11
4	KYSELYTUTKIMUS JA SEN TOTEUTUS	13
4.1	Kyselytutkimus	13
4.2	Webropol	14
5	TULOKSET	15
5.1	Tutkittava joukko	15
5.2	Tilat	17
5.3	Sosiaalinen työympäristö ja tuki	18
5.4	Työyhteisö	18
5.5	Tuntien suunnittelu	19
5.6	Työn fyysinen rasittavuus	19
5.7	Työssä uupuminen	20
5.8	Palkka	21
5.9	Palaute työstä	22
6	TULOSTEN KOONTI JA POHDINTA	24

## LÄHTEET

## LIITTEET

## 1 JOHDANTO

Muistan, kuinka ensimmäistä kertaa astuin opetusluokkaan, jossa pidin muskaria. Tunnin alkuun oli 50 minuuttia. Kauhistuini. Tila oli esikoululuokka, ja lasten huomiota vieviä tavaroita oli joka puolella. Nukkekotit, kotileikkimurkkaus, pelit, legot, satukirjat, värikynät ja sakset olivat pienimmillekin käden ulottuvilla. Aloin vimmatusti etsiä peittoja, joilla voisin piilottaa kiinnostavimmat tavarat. Laitoin jopa pieniä esuja legojen päälle, koska peitot loppuivat. Sitten tunnit alkoivat ja huomasi, etteivät peitot auttaneet mitään. Lapset kiinnostuivat ylimääräisistä leluista ja tavaroista ja alkoivat leikkiä niillä. Tuskastuneena lähdin ryhmien jälkeen kotiin ja mietin, mitä voisin tehdä asialle. Silloin en ymmärtänyt lasten kiinnostusta uuteen paikkaan, oli siellä mitä vain, ja että minun olisi pitänyt vain antaa heille aikaa rauhassa tutkia paikkoja. Koko vuoden jaksoin piilotella tavaroita, ja siihen kului ennen tuntia ja tunnin jälkeen paljon aikaa. Seuraavana syksynä en enää jaksanut. Mitä tapahtui?

Edellä kuvatussa tilanteessa musiikkileikkikoulunopettaja stressaantuu siitä, että varsinaisen työn ohella on huolehdittava opetustilan järjestelyistä. Lähdin tutkimaan musiikkileikkikoulunopettajien työskentelyolosuhteita omien kokemusteni takia. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Minkälaisissa käytännön olosuhteissa musiikkileikkikoulunopettajat käytännössä työskentelevät ja miten he kokevat nuo olosuhteet?
2. Kokevatko musiikkileikkikoulunopettajat olevansa fyysisesti rasittuneita, väsyneitä tai uupuneita?

Tutkimukseeni osallistui 48 musiikkileikkikoulunopettajana työskentelevää opettajaa. Koska nykyisin sosiaalinen media antaa mahdollisuuden tehdä kätevästi myös pienimuotoista tutkimusta, suunnittelin ja toteutin kyselyn Internetissä Webropol-nimisellä sovelluksella, jonka jaoin Facebookissa Muskari-ideoita-ryhmässä.

## 2 MUSIIKKILEIKKIKOULUNOPETTAJAN TYÖNKUVA

### 2.1 Mitä varhaisiän musiikkikasvatus on?

Varhaisiän musiikkikasvatuksen ensisijainen tavoite on herättää ilo ja rakkaus musiikkiin (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen 1998, 9). Jokainen lapsi on ainutlaatuinen, ja hänen valmiustasonsa on otettava huomioon opetuksessa. Musiikkileikkikouluopetus on aina tavoitteellista. Lapselle leikki on luontainen tapa käsitellä asioita, jolloin musiikkileikkikoulussa opetellaan musiikin hahmottamiseen liittyviä taitoja herkistämällä lapset kuuntelemaan vaikkapa vastakohtapareja. Näitä voivat olla esimerkiksi: korkea—matala, hidas—nopea, voimakas—hiljainen, duuri—molli, nouseva—laskeva, kiihtyvä—hidastuva, hiljentyvä—voimistuva, yksin—yhdessä ja tasajakoinen—kolmijakoinen. Musiikkileikkikoulussa harjoitellaan myös sointiväriin, harmonian, dynamiikan, musiikin muodon, melodian ja rytmin hahmoittamista. (Hongisto-Åberg ym. 1998, 24—35). Tavoitteina on myös elvyttää suomalaista kansanperinnettä ja kehittää luovaa toimintaa (Ollaranta & Simojoki 1989, 132).

### 2.2 Taiteen perusopetus

Musiikin varhaiskasvatus on tavoitteellista toimintaa. Musiikkileikkikoulut kuitenkin eroavat toisistaan siinä, että osa niistä kuuluu taiteen perusopetuksen piiriin ja osa ei kuulu. Taiteen perusopetuksesta on laki (633/1998).

Ensimmäisessä pykälässä kerrotaan taiteen perusopetuksen tarkoituksesta, joka on seuraava: ”Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.” (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633.)

Taiteen perusopetusta musiikissa annetaan joko laajan tai yleisen oppimäärän mukaan. Laajan oppimäärän mukainen opetus tapahtuu yleensä

musiikkioppilaitoksissa, ja se ohjaa oppilasta syventyneeseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Laaja oppimäärä antaa valmiuksia tähdätä musiikin ammattiopintoihin. Laajaan oppimäärään kuuluu varhaisiän musiikkikasvatus, musiikin perustaso ja musiikkiopistotason opinnot. Yleisen oppimäärän tavoitteet laaditaan oppilaan henkilökohtaisten tavoitteiden mukaan. Yleisessä oppimäärässä tärkeää on yhdessä opiskelu. Opinnot voivat muodostua joko useasta eri opintokokonaisuudesta tai syventävistä opintokokonaisuuksista. (Opetushallituksen Internet-sivut 2012.)

### 2.3 Musiikkileikkikoulunopettajan tehtävät

Musiikkileikkikoulunopettajan tehtävät ovat monipuoliset. Esimerkiksi Musiikkileikkikoulunopettajat ry:n kannanotossa ”Suositus musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi” (2001), musiikkileikkikoulunopettajan tehtäviin kuuluvat seuraavat asiat:

1. opetuksen antaminen, siihen liittyvistä muista tehtävistä huolehtiminen sekä osallistuminen oman opetusalan suunnitteluun, opintoneuvontaan ja koko oppilaitoksen kehittämistyöhön
2. musiikkikasvatuksen ja musiikinopetuksen yleisen kehityksen seuraaminen ja opetusalan sisällöllisen ja pedagogisen kehityksen tarkkailu
3. päiväkirjan pitäminen annettujen ohjeiden mukaan
4. hallussaan olevan oppilaitoksen kaluston, opetusvälineiden, oppimateriaalin hoitaminen sekä niitä koskevien tarpeelliseksi katsottujen esitysten tekeminen esimiehelle
5. koko opetushenkilökuntaa koskevissa vuotuisissa velvoitteissa mukana oleminen sekä
6. muiden toimialaan kuuluvien tai määrättyjen tehtävien suorittaminen. (Suositus musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi 2001.)

## 2.4 Ryhmät

Musiikkileikkikouluopetus on ryhmäopetusta, joka kohdistuu alle kouluikäisiin lapsiin. Ryhmien koko vaihtelee 4—12 lapsen välillä, ja perheryhmässä luku kaksinkertaistuu vanhempien ollessa mukana. Perheryhmissä lasten ikäjakauma on vauvasta (2 kk) kaksi—kolmevuotiaisiin. Perheryhmissä vahvistetaan lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta ja totutellaan olemaan ryhmässä. Vanhemmat saavat laulujen sanoja ja leikkejä kotiin, jotta he voivat käyttää niitä myös arjen tilanteissa.

Kolmesta vuodesta eteenpäin noin kuusivuotiaiksi lapset käyvät musiikkileikkikoulussa ilman vanhempaa. Näissä niin sanotuissa leikkiryhmissä harjoitellaan olemaan turvallisesti ryhmässä, mutta jokainen ryhmän jäsen kuitenkin huomataan yksilönä. Leikkiryhmissä opetellaan kunnioittamaan toisia ryhmän jäseniä ja hyväksymään erilaisuudet. Ryhmät jaetaan yleensä ikäryhmän mukaan (3—4-vuotiaat, 4—5-vuotiaat, 5—6-vuotiaat). Kaikkialla tämä ei kuitenkaan ole mahdollista ja niinpä samassa ryhmässä saattaa olla 3—6-vuotiaita lapsia.

Viisivuotiaat ja sitä vanhemmat lapset voivat osallistua soitinryhmään, joita ovat esimerkiksi kantele-, nokkahuilu-, piano- tai kitararyhmä. Soitinryhmissä harjoitellaan esimerkiksi säestämään omaa laulua, ja ryhmä antaa valmiuksia mahdolliselle tulevalle musiikkiharrastukselle. Musiikkileikkikouluopetuksessa on olemassa erilaisia musiikkivalmennusryhmiä, joissa tutustutaan erilaisiin soittimiin, myös lapsen omaan soittimeen, kehoon. Nämä valmennusryhmät auttavat lasta valitsemaan mahdollisen tulevan instrumentin. Leikki- ja soitinryhmät pyritään pitämään pieninä, jotta kaikki lapset saisivat myös yksilöllistä opetusta soittoasunnoissa.

Kaikki ryhmät ovat erilaisia, ja haasteena olen kokenut esimerkiksi juuri kolme vuotta täyttäneiden ja jo yli nelivuotiaiden olemisen samassa ryhmässä. Vaikka ero ei ole suuri, ovat lapset kuitenkin kehitykseltään aivan eri tasoilla. Soitinryhmissä haasteeksi muodostuu aiemmin soittaneiden ja vasta-alkajien samassa ryhmässä toimiminen. Pidemmällä olevat turhautuvat odottamaan vasta-



alkajia, ja vasta-alkajat puolestaan turhautuvat, kun he eivät ole yhtä nopeita kuin pidemmällä olevat. Samalla kaikilla pitäisi kuitenkin olla mukavaa. Olen kokenut tätä samaa haastetta opettaessani sekaryhmiä, joissa on vain suomea puhuvia lapsia, vain ruotsia puhuvia lapsia ja lapsia, jotka puhuvat molempia kieliä. Suomenkieliset lapset turhautuvat, kun käännän samat asiat ruotsiksi ja toisinpäin.

## 2.5 Tuntien suunnittelu ja arviointi

Musiikkileikkikoulunopettajat suunnittelevat yleensä tunnit itse. Tunneille asetetaan tavoitteet sekä koko vuodeksi että lyhemmälle ajanjaksolle. Opettajan on suunniteltava tunti ottaen huomioon lasten valmiudet, ryhmän koko ja musiikilliset tavoitteet. Joka tunnilla olisi hyvä olla kaikkia musiikkileikkikoulun työtapoja, joita ovat laulaminen, soittaminen, liikkuminen ja kuuntelu. Opettaja arvioi jokaisen pitämänsä tunnin ja pohtii, toteutuivatko tavoitteet. Marjanen mainitsee, että tunti on hyvä aloittaa ja lopettaa tuttuun lauluun tai leikkiin (Marjanen 2005, 29). Hän kannustaa myös opettajaa olemaan spontaani ja ottamaan lasten omia ideoita tunnille mukaan (Marjanen 2005, 30).

## 2.6 Teemat

Musiikkileikkikoulunopettajalla on yleensä vaihtuva teema, johon hän ovelasti piilottaa opetettavat asiat. Teemaan kätketään sosio-emotionaalisia, psyko-motorisia ja kognitiivisia harjoituksia. Teema rakennetaan yhtenäiseksi, jolloin laulut ja liikunnat sopivat toisiinsa. Teemaan voi kuulua esimerkiksi soitinsatuja, satuja ja erilaisia tansseja, joilla rikastetaan lasten mielikuvitusta. Hidas—nopea-käsiteparia harjoiteltaessa valitaan eläimet, joilla lapset on helppo motivoida. Motivointiin voi käyttää käsinukkeja tai kuvia. Esimerkiksi isä-karhu on hidas ja pikku-karhu on nopea. Teemaan etsitään tai tarvittaessa sävelletään sopiva laulu, ja valitaan soittimet. Musiikkiliikunnassa opettaja voi soittaa pianolla hidasta ja nopeaa musiikkia, jota lapset kuuntelevat, ja liikkuvat sen mukaan.

## 2.7 Tilat

Musiikkileikkikoulunopettajan on otettava huomioon tila, jossa hän opettaa. Joskus opettaminen tapahtuu tiloissa, joita ei ole suunniteltu musiikkileikkikouluopetukseen. Niissä saattaa olla paljon houkuttelevia tai vaarallisiakin esineitä, jotka olisi hyvä saada pois näkyviltä. Tilan tulisi olla tarpeeksi iso musiikkiliikuntaa silmällä pitäen, mutta ei kuitenkaan liian iso, koska silloin ryhmää on vaikeampi hallita. Lattia ei saisi olla liukas, jotta vaaratilanteilta vältyttäisiin. Tilassa pitäisi olla lapsille soveltuvat tuolit, jotka saisi järjesteltyä niin, että kaikki näkisivät toisensa. Olen itse opettanut toimipisteessä, jossa on vain isot tuolit. 3—4-vuotiaat pysyvät niiden päällä kyllä paikoillaan, mutta pudotus on valtavan suuri. Opettajan työssä jaksamisen kannalta onnistunut tila on sellainen, joka on mahdollisimman valmis käyttöön, sillä kaikki ylimääräinen tekeminen rasittaa opettajaa. Tällaista on esimerkiksi tuolien ja pöytien edestakainen siirteleminen, joka ei varsinaisesti kuulu musiikkileikkikoulunopettajan työhön.

## 2.8 Muu työ

Musiikkileikkikoulunopettajan työnkuvaan kuuluu suunniteltujen tuntien pitämisen lisäksi myös tiedottaminen sekä vanhempainiltojen että juhlien järjestäminen. Musiikkileikkikoulunopettajat ry:n kannanotossa ”Suositus musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi” (11.11.2001) muun työn sisältöön mainitaan kuuluvan myös toiminnan aloittaminen eli ilmoittautumisten vastaanottaminen, ryhmien muodostaminen ja lukujärjestyksen tekeminen. Opettaja koristelee tilan, joka ei kuitenkaan opetuspaikkojen vaihtuessa ole aina mahdollista.

Muuta työtä ovat tilaisuuksien järjestäminen ja toteuttaminen (vanhempainillat, konserttien ja juhlien järjestäminen sekä niihin osallistuminen ja sisäänpääsylvautakunta-/lautakuntatyö) ja soittimien ja opetusmateriaalin hankinta, kollegiotoiminta sekä opettajakokoukset. Toimihenkilöille kuuluu vuotuista muuta työtä yhteensä 90 tuntia, ja tämä on tasattu kuukausipalkkaan

ympärivuotisesti. Tuntiopettajien tulisi itse pitää kirjaa tehdyistä muista töistä ja laskuttaa sitten työnantajaa erikseen. (Suositus musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi 2001.)

Musiikkileikkikoulunopettajan työnkuvaan ei kuulu tiedotteiden, mainosten tai lomakkeiden tekeminen ja postittaminen eikä laskutus tai maksuseuranta. Jos työnantajalla ei kuitenkaan ole kanslistia näihin töihin, on työstä maksettava opettajalle erillinen korvaus. Suosituksessa mainitaan myös, että opetustilojen tulisi olla asianmukaiset ja opettajan ei kuuluisi siirrellä painavaa kalustoa tai siivota tilaa. (Suositus musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi 2001.)

## 2.9 Työn mielekkyys

Hakeuduin itse varhaisiän musiikkikasvatusopintoihin huomattessani, että mikään ei voisi olla parempaa kuin opettaminen yhdistettynä musiikkiin. Vaikka olisi kuinka huono päivä, se aina paranee, kun näkee lasten nauttivan musiikista ja yhdessäolosta. Varsinkin jos on mahdollista opettaa kaikenikäisiä lapsia, silloin näkee koko varhaislapsuuden kehityskaaren. Musiikkileikkikoulunopettaja saa käyttää rajattomasti omaa mielikuvitustaan ja luovuuttaan, mikä tekee työstä vaihtelevaa ja mukavaa. Opettaja valitsee teemaan sopivat soittimet, ja työ on itsenäistä, mutta koskaan ei kuitenkaan tarvitse olla yksin. Iltatyö voi olla toisille parempi: aamut voi käyttää hyödyksi, jos tähän osaa asennoitua, ja ryhmät loppuvat yleensä viimeistään puoli kahdeksalta, jolloin iltaa on vielä jäljellä.

## 2.10 Työn haasteet

Haasteina tässä työssä näkisin juuri lasten tai lapsiryhmien erot, sillä mikään ryhmä ei ole samanlainen. Jokaiselle ryhmälle täytyy miettiä omat tavoitteet ja kuitenkin huomioida jokainen lapsi yksilönä. Jokainen lapsi on erilainen, ja eivätkä kaikille ryhmille sovi samat asiat. Ryhmässä melutaso on korkeampi, ja jos opettaja itse on väsynyt, sietokyky on vähäisempi. Stressaantunut opettaja ei välttämättä jaksaa olla kannustava. Iltatyö voi olla haaste, varsinkin perheellisille.

Haasteina koen myös soittimien kuljettamisen sekä sivutoimisen tuntiopettajan käyntiluonteisen työn, jossa työtoverit eivät tule tutuiksi eikä työpaikkaan sitoudu. Myös yhteistyö ja vuorovaikutus vanhempien kanssa saattaa olla joskus haastavaa, sillä kyse on heidän lapsistaan. Vastavalmistuneella opettajalla pitäisi olla hyvä itsetunto, hänen pitäisi tuntea olevansa ammattitaitoinen ja opettajan tulisi myös olla sanavalmis.

### 3 STRESSI

Tässä tutkimuksessa käsittelen musiikkileikkikoulunopettajan työn haasteita, joiden ajattelen aiheuttavan myös stressiä. Erottelen toisistaan stressin ja työuupumuksen siten, että pahimmillaan stressi voi aiheuttaa työuupumusta.

#### 3.1 Mitä stressi on?

Stressi voidaan jakaa kolmeen eri tyyppiin. On niin sanottua hyvää stressiä, jossa ihminen tuntee olevansa tilanteessa, joka motivoi ja innostaa. Toinen tyyppi ei aiheuta pahaa, mutta ei hyvääkään mielialaa. Vartiovaara antaa toisen tyyppin stressistä esimerkin: toisella puolella maailmaa tapahtuu suuronnettomuus, joka aiheuttaa meille pahan olon, mutta ei vaikuta meihin kuitenkaan sen enempää. Kolmas tyyppi on niin sanottu paha stressi. Tämän voi vielä jakaa kahteen osaan, akuuttiin ja krooniseen. Akuutti on voimakasta stressiä, mutta joka keventyy nopeasti. Krooninen stressi voi kestää päivistä jopa vuosiin. Kroonista stressiä Vartiovaara kuvaa autonä, jolla ajetaan käsijarru päällä. Moottori käy ylisuurilla kierroksilla, mikä ei kuitenkaan hyödytä ajamista, ja kun kone kärsii liian kauan, se ylikuumentuu ja leikkaa kiinni. (Vartiovaara 2008, 16—17.)

Ihmisen persoonallisuus vaikuttaa siihen, kuinka suhtaudumme eri asioihin (Kirsta 1992, 24). Esimerkiksi tutkintoon valmistautumisessa toinen voi olla pitkään stressaantunut tulevasta tutkintotilanteesta, kun taas toinen nauttii tietäessään, että haastavassa tilanteessa hän voi olla juuri parhaimmillaan.

Siimeksen mukaan periksiantamattomuus, täydellisyyden tavoittelemine, toisten miellyttäminen, ahkeruus ja tunnollisuus aiheuttavat useimmiten stressiä (Siimes 2008, 48). Mielestäni nämä ovat juuri niitä luonteenpiirteitä, joita musiikkileikkikoulunopettajalla on. Tuntien suunnittelu vaatii ahkeruutta ja tunnollisuutta, ja lasten kanssa opettajan täytyy olla tietyllä tavalla herkkä, sillä lapset aistivat kaiken.

### 3.2 Mitä loppuun palaminen eli työuupumus on?

Käsite loppuun palaminen on peräisin Yhdysvalloista, englanniksi ”burn out”. Sillä tarkoitetaan vakavaa tilaa, jossa ihminen romahtaa joko fyysisesti tai henkisesti. Loppuun palaminen tapahtuu yleensä sosiaalisilla aloilla työskenteleville ihmisille, esimerkiksi poliiseille, opettajille, sosiaalityöntekijöille ja papeille (Bronsberg & Vestlund 1999, 20—21). Loppuun palamisen riskiryhmässä ovat ihmiset, jotka ovat ihmisystäviä. Nämä ihmisystävät haluavat tehdä ympäristölleen hyvää, mutta ovat juuri vaarassa palaa loppuun (Bronsberg & Vestlund 1999, 23). En kuitenkaan usko, että kaikki ihmisystävät stressaantuvat tai palavat loppuun.

Mykkäsen (2000) mukaan 2,5 % suomalaisista työntekijöistä kärsi vakava-asteisesta ja 25 prosenttia lieväasteisesta työuupumuksesta. Mykkänen haastatteli Työterveyslaitoksen tutkijaa Kirsi Aholaa, joka kertoi, että työuupumuksen riskiryhmään kuuluvat varsinkin nuoret, jotka juuri aloittavat työnteon, sekä hieman iäkkäämmät henkilöt, jotka opettelevat uusia asioita, mutta eivät muistakaan asioita yhtä hyvin kuin ennen (Mykkänen 2007).

Työuupumukseen altistavat yksilön persoonallisuus, asenteet työhön, empaattisuus ja kunnianhimo. Työuupumus voi johtua pitkäaikaisesta stressistä tai tilanteesta, jossa työntekijä ei ole löytänyt tasapainoa työpaikassaan omien arvojensa sekä työn todellisuuden välillä. Merikallio mainitsee (2005, 5), että useimmiten loppuun palamisen alkusyy on jatkuva kiire. Hän kertoo myös, että kun normaali työaika ei riitä kaiken tekemiseen, aikaa otetaan vapaa-ajasta, jolloin ei ehditä riittävästi levätä (Merikallio 2005, 14).

Miten työuupumus sitten näkyy? Työuupumuksen oireita ovat turhautuneisuus, väsymys, äkilliset vihan purkaukset, kyynisyys ja levottomuus (Duodecim 2011). Uupuneella työntekijällä ongelmat seuraavat yleensä töiden jälkeen kotiin ja terveydentilakin voi mahdollisesti heikentyä.

Työuupumuksen merkkejä ovat myös asioiden unohtelu, alemmuuden tunne töissä, vaikeus selviytyä töistä, vastenmielisyyden tunne töihin lähtiessä,

sosiaalinen eristäytyminen ja fysiologiset reaktiot: unihäiriöt, mahakivut ja päänsärky (Mäkinen, Määttä & Peltonen 2005).

Työuupuminen ilmaantuu kolmen vaiheen kautta, jotka ovat hälytysvaihe, rasittuneisuusvaihe ja uupumisvaihe. Hälytysvaiheen takana on jokin pitkään hallinnut ristiriitatilanne, esimerkiksi irtisanomisuhka, jolloin ihminen käyttää viimeisetkin voimavaransa saavuttaakseen tavoitteensa. Tämä johtaa rasittuneisuusvaiheeseen, jolloin eletään koko ajan ylikierroksilla. Tämä taas aiheuttaa ärtyneisyyttä ja vihamielisyyttä, ja töitä tehdään vapaa-aikana ja ylitöinä. Tätä seuraa uupumisvaihe, jossa tyypillistä on välinpitämättömyys ja eristäytyminen muista. Tällöin ihmisen käytös ja asenteet muuttuvat. (Mäkinen, Määttä & Peltonen 2005.)

### 3.3 Kuinka vapautua stressistä tai työuupumuksesta?

Bronsberg & Vestlund (1999, 192) esittävät, että ihmisen tulisi oppia sanomaan ei. Heidän mielestään kieltäytyminen on vaikeaa, koska se herättää syyllisyyden tunteita. Ihminen haluaa olla mieliksi muille. He mainitsevat, että erityisesti naiset eivät erota työtä ja yksityiselämää, kaipaavat hyväksyntää ja haluavat rakentaa työpaikalleen perheen, jossa kaikkia kohdellaan kokonaisina ihmisinä. ”On helppo ymmärtää, että naisilla, jotka käyttävät itseään työkalunaan, on vaara kuluttaa itsensä loppuun asiakaspalvelutyössä.” (Bronsberg & Vestlund 1999, 193.) Voiko tästä siis päätellä että myös musiikkileikkikoulunopettajat ovat todellisessa vaarassa palaa loppuun? Heidän työnsä jos mikä on asiakaspalvelutyötä, jossa opettaja antaa jokaisella tunnilla palan itsestään ja persoonastaan oppilailleen.

Bronsberg ja Vestlund antavat kirjassaan viisi periaatetta, jotka jokaisen ihmisen tulisi oppia:

- 1. Päätät itse itsestäsi.*
- 2. Sinun ei tarvitse selitellä kieltäytymistäsi.*
- 3. Sinulla on oikeus muuttaa mielipidettäsi.*
- 4. Sinulla on oikeus tehdä virheitä.*
- 5. Sinulla on oikeus sanoa: ”en tiedä”.*

(Bronsberg & Vestlund 1999, 194—195).

Olen myös itse painiskellut ei-sanalla. Kirjoittaessani opettajaksi kasvun portfolioani huomasin, että ei-sanominen on ollut minulle vaikeaa aivan pienestä saakka. En ole koskaan halunnut loukata ketään sanomalla ”ei”. Muistan, kuinka kävin pianotunneilla musiikkiopistossa pienenä. Kyllästyin soittamaan pianoa, koska en jaksanut harjoitella, enkä kokenut klassiseen musiikkiin suurta paloa. Äitini sanoi, että voin lopettaa harrastukseni, jos sanon itse pianonsoitonopettajalleni, että haluan lopettaa. En kuitenkaan uskaltanut, koska ajattelin, että loukkaan hänen tunteitaan. Nyt tänä päivänä olen kuitenkin kiitollinen äidilleni, sillä en voisi opiskella tätä alaa, jos en olisi saanut päättötodistusta musiikkiopistosta.

Myös opiskeluvuosiini aikana olen ehtinyt pohtia kieltäytymisen vaikeutta. Pärjäävätkö ihmiset ilman minua? Tottakai pärjäävät! En ole korvaamaton! Päätin tänä viimeisenä opiskeluvuoteni muun muassa kieltäytyä siten, että en suostu tekemään sijaisuuksia, vaikka sellaisia tulisi tarjolle.



## 4 KYSELYTUTKIMUS JA SEN TOTEUTUS

### 4.1 Kyselytutkimus

Päätin tehdä tutkimukseni survey-tutkimuksena eli kyselytutkimuksena (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 182). Laadin kyselyni Webropol-sovelluksella Internetissä. Kysyin ensin vastaajien taustatietoja ja sen jälkeen stressiin ja työuupumukseen liittyviä kysymyksiä. Tein kysymyksiä yhteensä 41, joista 32 oli monivalintakysymyksiä ja yhdeksän oli avoimia kysymyksiä.

Ensin epäilin, vastaako kukaan kyselyyni, mutta ilokseni totesin, että todella moni vastasi. Luulen sen johtuneen aiheen tärkeydestä. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara mainitsevat, että tällaisessa tutkimustavassa kato saattaa koitua suurimmaksi ongelmaksi, mutta toisaalta juuri tutkimuksen aihepiiri saattaa vaikuttaa vastaamisaktiivisuuteen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 185). He kertovat kyselyyn vaikuttavan myös sen, kuinka vakavasti vastaajat suhtautuvat kyselyyn ja ovatko vastausvaihtoehdot onnistuneita (Hirsjärvi ym. 1997, 184).

Käytin kyselylomakkeeni taustatietojen pohjana Tanja Jansenin ja Camilla Jyrkiäisen opinnäytetyötä ”Musiikkileikkikoulunopettajan työssä jaksaminen” (2003). Heidän tutkimukseensa osallistui 23 vastaajaa, jotka olivat 20—60-vuotiaita naisia, ja heidän vastaajillaan oli työkokemusta yhden ja kolmenkymmenen vuoden välillä. Vastaajista 12 oli toimenhaltijaa, 7 päätoimista tuntiopettajaa ja 3 sivutoimista tuntiopettajaa. He käyttivät aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua ja kyselytutkimusta, jonka he jakoivat paperiversiona Musiikkileikkikoulunopettajat ry:n kevätpäivillä 22.3.2003. Heidän ongelmakseen muodostui täytettyjen papereiden takaisinsaaminen, josta syystä halusin tehdä oman kyselytutkimukseni Internetissä. Toisaalta heidän kysymyksensä olivat mielestäni paljon laajempia omiini verrattuna, ja vastaaja sai vastata omin sanoin melkein jokaiseen kohtaan. Koen, että oma tutkimukseni jäi ehkä hieman pintapuoliseksi, mutta sain suuremman vastausprosentin kuin Jansen ja Jyrkiäinen. Mielestäni

tutkimuksemme painottuvat vähän eri asioihin, ja oma tutkimukseni tuo esiin muun muassa musiikkileikkikoulunopettajan työn epäkohtia.

## 4.2 Webropol

Webropol on Internetissä toimiva sovellus, jossa voi itse luoda kyselyn. Kyselyn tekijä saa tunnukset sivustolle ja voi tehdä haluamansa näköisen kyselyn. Halusin toteuttaa ja jakaa kyselyn nimenomaan Internetissä saadakseni mahdollisimman monta vastausta. Jaoin kyselyn julkisena linkkinä. Halusin myös pitää vastaajat anonyymeina kyselyn henkilökohtaisuuden vuoksi. Sovellus on käytännöllinen, koska sitä voi käyttää sekä tietokoneen peruskäyttäjä että IT-ammattilainen (Webropol, kyselyt 2012).

Olin luonostellut kysymykset ensin Word-pohjalla, jonka jälkeen siirsin ne Webropoliin. Ensimmäiset kymmenen kysymystä liittyivät vastaajien taustatietoihin. Sen jälkeen kysyin ulkoisista tekijöistä musiikkileikkikoulunopettajan työssä, esimerkiksi tilan tärkeydestä, sosiaalisesta työympäristöstä, sijaisista, työn rasittavuudesta, palautteesta ja uupumisesta. Tein monet kysymykset tietoisesti monivalintakysymyksiksi, sillä halusin kyselyn olevan mahdollisimman helppo ja nopea, jotta vastauksia tulisi enemmän. Tuloksia tarkastellessani huomasin, että vastaajat olisivat ehkä kuitenkin halunneet mielummin kertoa sanallisesti olosuhteistaan.

Käsittelin saamiani vastauksia Excel- ja Word-ohjelmilla. Poimin taulukoista tietoja ristiin useammista muuttujista kerrallaan. Jaoin kyselylomakkeeni Facebookissa musiikkileikkikoulunopettajien Muskari-ideoita-ryhmälle, jossa on 204 ihmistä (27.3.2012).

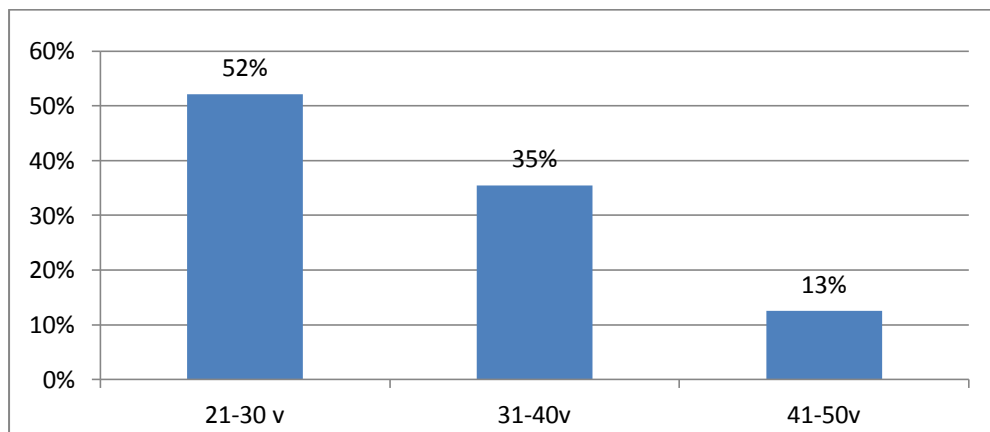
## 5 TULOKSET

### 5.1 Tutkittava joukko

Kyselyyn vastasi 48 musiikkileikkikoulussa toimivaa työntekijää.

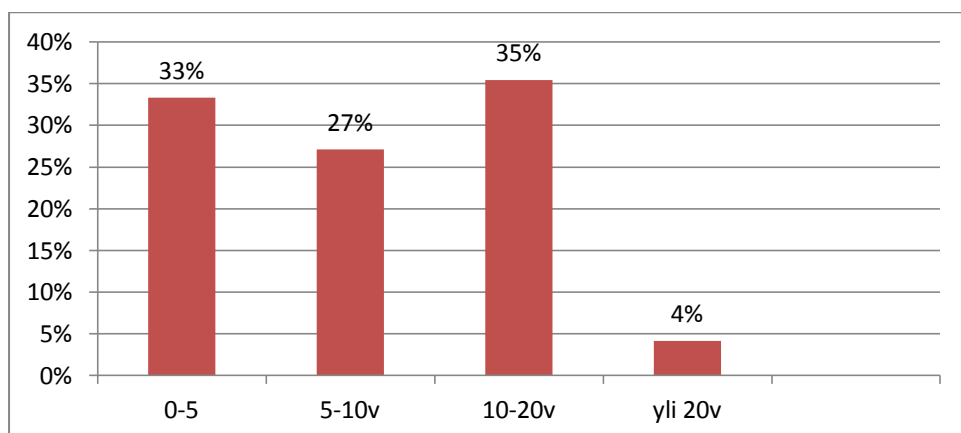
Musiikkipedagogeja (AMK) oli 39, kuusi opiskelijaa, kaksi musiikin maisteria ja yksi musiikkileikkikoulunopettajan opinnot kesken jättänyt. Vastaajista 47 oli naisia ja yksi mies. Tästä huomaamme, kuinka naisvaltainen ala vielä on.

Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma oli 21—50 vuotta.



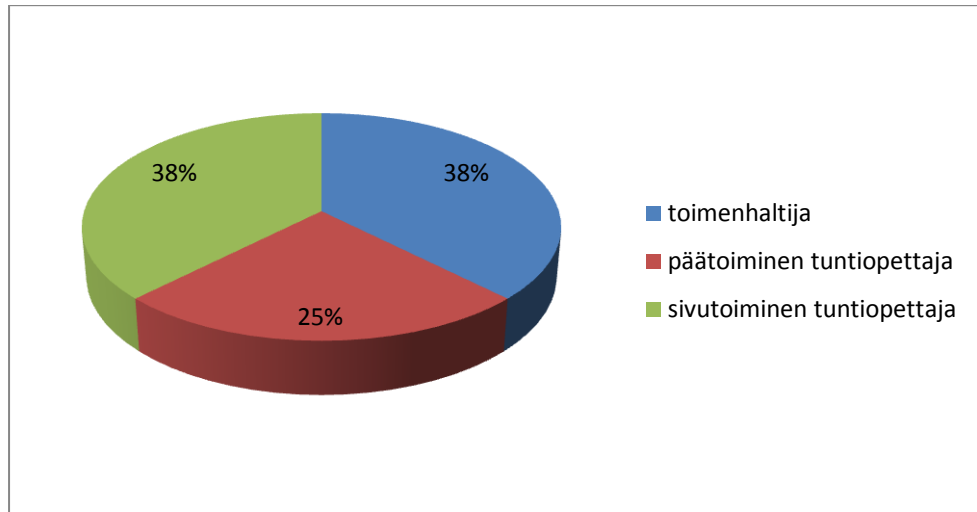
KUVIO 1. Vastaajien ikäjakauma.

Vastaajilla oli työkokemusta puolesta vuodesta 25 vuoteen.



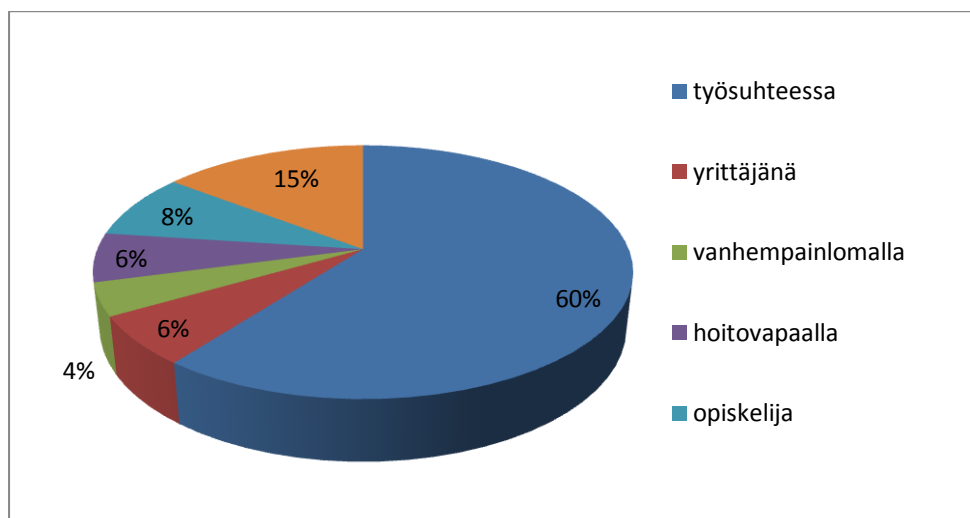
KUVIO 2. Työkokemus vuosina.

Opettajista 18 on toimenhaltijana, 12 päätoimisena tuntiopettajana ja 18 sivutoimisena tuntiopettajana. Ihmettelin, kuinka paljon sivutoimisena opettavia on.



KUVIO 3. Vastaajien työsuhde.

Vastaajista 29 on työsuhteessa, yrittäjänä kolme, vanhempainlomalla kaksi, hoitovapaalla kolme, opiskelemissa neljä ja seitsemän opiskelee ja tekee töitä samanaikaisesti.



KUVIO 4. Vastaajien työtilanne.

26 vastaajaa opettaa musiikkiopistossa tai musiikkikoulussa, ja seitsemän opettaa konservatoriolla. Kahdeksan opettaa yksityisessä musiikkileikkikoulussa ja viisi seurakunnan järjestämässä organisaatiossa. Yhdeksän opettaa kansalaisopistossa ja viisi Mannerheimin lastensuojeluliitossa. Vain yksi opettaa päiväkodin järjestämässä musiikkileikkikoulussa. 37 vastaajaa työskentelee yhdessä paikassa, yhdeksän opettaa kahdessa eri paikassa ja kaksi työskentelee kolmessa eri organisaatiossa.

Työnantajataho	Määrä	%
musiikkiopisto	26	43 %
kansalaisopisto	9	15 %
yksityinen musiikkileikkikoulu	8	13 %
konservatorio	7	11 %
seurakunta	5	8 %
MLL	5	8 %
päiväkoti	1	2 %

Taulukosta näemme, kuinka vastaajat työskentelevät useassa eri paikassa.

## 5.2 Tilat

Vastaajista 14,5 % oli opetustiloihinsa erittäin tyytyväisiä, 64,5 % melko tyytyväisiä, ja 21 % vastasi opetustilojensa olevan melko huonot. Melkein 90 % oli sitä mieltä, että työskentelytila vaikuttaa erittäin tai melko paljon työskentelemiseen. 8 %:iin vastanneista tila vaikuttaa melko vähän. Yli puolet vastaajista joutui järjestelemään tilaa ennen tuntia tai tunnin jälkeen, ja 41 % järjestää vain vähän tai ei yhtään. Opettaessani eri toimipisteissä olen joutunut järjestelemään tilaa erittäin paljon. Olen myös huomannut, että 1—2-vuotiailta pitäisi piilottaa kaikki ylimääräiset tavarat mahdollisimman korkealle, jotta he voisivat parhaiten keskittyä. Kun tätä tulosta vertaa Jansenin ja Jyrkiäisen tutkimukseen, huomaa, että heidän aineistossaan 39 % oli tiloihin tyytyväisiä ja 35 % tyytymättömiä. Lisäksi 65 % koki siirtymisen toimipisteestä toiseen

kuormittavaksi, ja he totesivat, että olisi ihanteellista, jos opettajan ei tarvitsisi kuljettaa opetusmateriaaliaan mukanaan. (Jansen & Jyrkiäinen 2003, 32.)

### 5.3 Sosiaalinen työympäristö ja tuki

Tasan puolet vastaajista tuntee itsensä erittäin tai melko yksinäiseksi työssään. 31 % taas ei tunne itseään yhtään yksinäiseksi, ja 19 % ei osannut sanoa. Jansen ja Jyrkiäinen saivat samanlaisia tuloksia musiikkileikkikoulunopettajien yksinäisyydestä. Heidän tutkimuksessaan 52 % tunsi itsensä yksinäiseksi, ja melkein 90 %:lla oli mahdollisuus keskustella kollegion kanssa (Jansen & Jyrkiäinen 2003, 38). Tässä nähdään kollegion tärkeys. Olen kuullut muilta musiikkileikkikoulunopettajilta, että he haluaisivat päästä kollegion tapaamisiin mahdollisimman paljon. Koen, että tähän auttaa myös sosiaalinen media. Esimerkiksi Facebookissa muskariopettajien omassa ryhmässä on keskusteltu teemaan sopivista lauluista ja toimipaikkojen ongelmakohtista.

Halusin tiedustella, saavatko vastaajat tukea työnantajaltaan. Sain huolestuttavia tuloksia. Vain 37,5 % saa erittäin paljon tai melko paljon tukea työnantajaltaan. Puolet saa melko vähän tai ei ollenkaan tukea. Melkein 60 % saa tukea kuitenkin työkavereiltaan.

Yli puolet tuntee paikkansa varmaksi työyhteisössä. 29 % ei tunne ja 15 % ei osannut sanoa. 81 % vastaajista on harkinnut vaihtavansa alaa. Todella suuri määrä. Kuitenkin heistä vain 10 % on oikeasti etsinyt uuden työn.

### 5.4 Työyhteisö

Minua kiinnosti tietää, kokevatko musiikkileikkikoulunopettajat, että heitä arvostetaan. Kysyin opettajilta, tuntevatko he saavansa tarpeeksi arvostusta työstään lasten vanhemmilta. 67 % vastasi kyllä. Vain 44 % tuntee saavansa arvostusta muilta työyhteisön jäseniltä, mutta melkein 80 % musiikkileikkikoulunopettajista arvostaa toisiaan.

71 % vastaajista tuntee viihtyvänsä työssään, ja vain 2 % ei tunne viihtyvänsä. 27 % ei osaa sanoa, viihtyykö. Kysyin avoimena kysymyksenä asioista, jotka vaikuttavat työviihtyvyyteen. Seuraavia asioita mainittiin usein: hyvät työtilat ja -välineet, muun muassa soittimet, muiden musiikkileikkikoulunopettajien eli kollegion tärkeys, ryhmäkoot, palkka, mukavat lapset ja heidän vanhempansa ja muiden työyhteisön jäsenien arvostus.

### 5.5 Tuntien suunnittelu

Musiikkileikkikoulunopettajat joutuvat yleensä itse suunnittelemaan tuntinsa tai hankkimaan rekvisiittaa. 79 % tekee niin sanottua ylimääräistä työtä erittäin tai melko paljon. Vain 19 % tekee melko vähän tai ei yhtään. Tämänkin voi suhteuttaa siihen, kuka kokee suunnittelun raskaana ja kuka ei. Tuntien suunnittelu kuuluu tunti- tai kuukausipalkkaan, mutta silti uskon, että niin sanottua ilmaista työtä tehdään kuitenkin. Toinen suunnittelee koko viikon tai teeman tunnit hetkessä, mutta toisella siinä saattaa mennä monta viikkoa. Suunnitelmat elävät, ja koen, että juuri tämän asian kanssa on vaikea erottaa työ vapaa-ajasta.

### 5.6 Työn fyysinen rasittavuus

Kysyin tutkimuksessani työn fyysisestä rasittavuudesta. 42 % oli sitä mieltä, että työ on erittäin tai melko raskasta, ja 48 % ei pidä työtä fyysisesti raskaana. 10 % ei osannut sanoa. Tarkasteltuani tuloksia en löytänyt yhteyttä vuosissa mitatun työssäoloajan ja sen kokemuksen välillä, että työ koettiin fyysisesti rasittavaksi. Moni nuori vastaaja oli vastannut työn olevan melko raskasta, ja eräs 15 vuotta työtä tehnyt 41—50-vuotias vastasi, ettei työ rasita yhtään. Ääripäänä 22 vuotta työtä tehnyt opettaja taas oli vastannut työn olevan erittäin raskasta fyysisesti, mutta hänellä oli muutenkin huonot työolosuhteet vastausten perusteella. Jansenin ja Jyrkiäisen tutkimuksen tuloksista ilmeni, että noin 30 % piti työtään erittäin tai melko kuormittavana ja 35 % piti työtä jonkin verran kuormittavana. 35 % ei

pitänyt lainkaan tai piti työtä vähän fyysisesti raskaana. (Jansen & Jyrkiäinen 2003, 48.) Iällä tai työssäolovuosien määrällä ei heidänkään tutkimuksessaan ollut yhteyttä koettuun fyysiseen rasitukseen.

Musiikkileikkikoulunopettajien työergonomia ei ole parhain mahdollinen. Opettaja joutuu välillä istumaan lattialla, mikä rasittaa liikuntaelimiä. Äänenkäytön tulee olla teknisesti oikea, koska opettajalla on yleensä monta ryhmää peräkkäin ja jokaisella tunnilla lauletaan ja puhutaan. Raskaiden soittimien ja oheismateriaalien kantaminen toimipisteestä toiseen saattaa myös rasittaa. Musiikkileikkikoulunopettajan kuulo on vaarassa: pitkäkestoinen ja jatkuva melu saattaa aiheuttaa pysyviä vaurioita.

73 % vastaajista oli sitä mieltä, että pitkä työkokemus vaikuttaa erittäin paljon tai melko paljon työssä jaksamiseen. En tässä vaiheessa ymmärtänyt kysyä, vaikuttaako se hyvällä vai huonolla tavalla. Onko helpompaa työskennellä, kun on rutinoitunut työhönsä, eikä tarvitse nähdä niin paljon vaivaa esimerkiksi suunnittelun kanssa kuin vasta aloittanut musiikkileikkikoulunopettaja? Vai onko työ nimenomaan sitä raskaampaa, mitä kauemmin sitä on tehnyt?

## 5.7 Työssä uupuminen

Koko tutkimuksen huolestuttavimpana asiana koin musiikkileikkikoulunopettajien uupumisen, sillä 86 % vastanneista on kokenut uupumisen merkkejä. 18 kolmestakymmenestäyhdeksästä vastasi olevansa jatkuvasti väsynyt, ja kymmenellä on univaikeuksia tai unettomuutta. Neljällä vastaajalla on ollut burn out tai masennus, ja stressi-sanaa käytti moni. Innostumisen puute, ahdistus, motivaation puute ja riittämättömyyden tunne mainittiin. Yksi vastaaja mainitsi ongelmaksi myös töihin lähtemisen vaikeuden, vaikka töissä on kuitenkin yleensä mukavaa. Olen itse huomannut saman, varsinkin kun pitää matkustaa maanantaina 50 kilometrin ajomatkan päähän pitämään neljää ryhmää.

Myös Jansenin ja Jyrkiäisen tutkimuksessa käsiteltiin stressiä aiheuttavia tekijöitä. Juhlien järjestäminen, oppituntien valmistelu- ja jälkityöt sekä työajat olivat



psykkisesti stressaavimpia Jansenin ja Jyrkiäisen tutkimuksessa. Heidän vastauksissaan stressiä aiheuttaviksi tekijöiksi mainittiin myös niin sanotut vaikeat lapset ryhmässä, lukujärjestysten laatiminen ja mahdolliset ongelmat työnantajatahon kanssa. (Jansen & Jyrkiäinen 2003, 49.) Näitä samoja tekijöitä tuli esiin omassakin tutkimuksessani.

69 % vastaajista oli sitä mieltä, että iltatyö rasittaa heitä. Vain yhtä neljäsosaa iltatyö rasitti vain vähän tai ei yhtään. Jansen ja Jyrkiäinen saivat samanlaisia tuloksia. Heidän tutkimuksessaan 65 % ei pitänyt työaikojaan sopivina, ja varsinkin, jos opettaja oli perheellinen, iltatyö koettiin rasittavaksi (Jansen & Jyrkiäinen 2003, 44). Tutkimuksessani 61 % joutui itse hankkimaan sijaisen, jos on sairas, ja 32 %:n ei tarvinnut etsiä sijaisia. Jansenin ja Jyrkiäisen tutkimuksessa 57 %:a stressaa sijaisen etsimisen vuoksi. He pohtivatkin, kenen vastuulla sijaisen hankkiminen on. (Emt., 47.) Joku heidän vastaajistaan mainitsi jopa, että joutuu joskus itse ilmoittamaan vanhemmille tuntien peruuntumisesta. Olen nähnyt sosiaalisessa mediassa monen muunkin kertovan joutuvansa tähän, vaikka mielestäni tämä kuuluisi kansliahenkilökunnan tehtäviin.

Vastaajista 75 % tuntee saavansa tukea lähipiirinsä ihmisiltä. Melkein puolet vastasi työn ja vapaa-ajan olevan tasapainossa, 46 % vastasi taas niiden olevan epätasapainossa ja 6 % ei osannut sanoa.

## 5.8 Palkka

Kysyin, tuntevatko opettajat saavansa tarpeeksi palkkaa musiikkileikkikoulunopettajina. 25 % tuntee saavansa tarpeeksi, mutta yli 60 % ei tunne saavansa tarpeeksi palkkaa, ja 12,5 % ei osannut sanoa. Matkakorvauksia maksetaan 40 %:lle vastaajista, ja 60 % ei saa matkakorvauksia. Noin joka kolmas on joutunut taistelemaan palkkansa suuruudesta. Jansenin ja Jyrkiäisen tutkimuksesta selvisi, että 78 % oli palkkaansa tyytymättömiä, mutta he mainitsivat myös, että musiikkileikkikoulunopettajat eivät ajattele palkkansa olevan motivoiva tekijä (Jansen & Jyrkiäinen 2003, 33).

## 5.9 Palaute työstä

Eryityisesti minua kiinnosti työstä saatu palaute. Vielä opiskellessa palautetta saadaan opettajalta, mutta entä sen jälkeen? Ihminen kuitenkin tarvitsee palautetta työstään. 34 (73 %) vastaajaa mainitsee palautteen antajana lasten vanhemmat. Noin joka toinen mainitsee, että lapsilta tulee paras palaute. Onhan se totta: lapset näyttävät välittömästi, onko tunnilla mukavaa vai pitkäväteistä, eivätkä he arkaile sen sanomisessa. Erään vastaajan sanoin: ”Se, että perheet käyvät viikosta toiseen, on jo hyvä palaute!! Ei kukaan jaksu tuoda lastaan harrastukseen, josta eivät nauti tai jonka ohjaajasta eivät pidä!” Toinen mieleenpainuva kommentti oli: ”Rehtori on sanonut, että silloin kun ei mitään kuulu vanhemmilta, kaikki on tyytyväisiä.” Tämä kuulostaa todella karulta. Onko sen kanssa opittava elämään, että meidän on vain luotettava omaan ammattitaitoomme, ja totuttava siihen, että ilmeisesti vanhemmat ovat tyytyväisiä, kun he tuovat lapsiaan viikottain muskariin? Vai voisiko asialle tehdä jotain? Voisiko esimerkiksi konkari-muskariopettaja tulla välillä seuraamaan nuorempia opettajia ja antaa palautetta? Tuntuisiko se toisaalta oudolta, että joku tulisi yhtäkkiä tarkastelemaan opetusta?

Kysyin tutkimuksessani, kuinka opettajat tulevat toimeen lapsiryhmien kanssa. Tämä ei koitunut ongelmaksi, sillä 47 vastaajista tunsivat tulewansa toimeen lapsiryhmien kanssa ja vain yksi ei tuntenut. Tämä yksi oli opiskelija ja vasta puoli vuotta tehnyt kyseistä työtä, joten ymmärrän vastauksen todella hyvin. Pohdin vielä tutkimuksessani, ovatko opettajat joutuneet erilaisten purkausten kohteeksi vanhempien taholta. Välillä tuntuu ikävältä, jos vanhemmat juttelevat tunnilla keskenään tai sanovat jotain asiaankuulumatonta. Pitäisi kuitenkin aina muistaa, että lapsiperheiden arki voi olla todella hektistä ja musiikkileikkikoulunopettaja voi olla se, johon on helppo purkaa huono olonsa. Melkein 60 % vastaajista oli kokenut joutuneensa vanhempien purkausten kohteeksi ja 77 % lasten. Muutama vastaaja mainitsi avoimessa kysymyksessä ”Miten olet selvinnyt näistä tilanteista?”, että oman lapsen saaminen on auttanut ymmärtämään vanhempia paremmin ja myös näitä niin sanottuja purkauksia. Monessa vastauksessa ratkaisuksi mainittiin rauhallinen puhuminen joko vanhemman tai kollegan kanssa. Hyvä itsetunto vaikuttaa myös asioihin suhtautumiseen. Me ammattilaiset kuitenkin tiedämme, mitä ja miten teemme.

Lasten purkaukset ovat ilmenneet ylimääräisenä riehumisena ja näistä tilanteista on selvitty rauhoittamalla lasta.

## 6 TULOSTEN KOONTI JA POHDINTA

Tässä tutkimuksessa pyrin vastaamaan kysymyksiin, jotka koskevat musiikkileikkikoulunopettajien käytännön olosuhteita ja työstä aiheutuvaa stressiä. Tulokset ovat musiikkileikkikoulunopettajien kannalta äärimmäisen huolestuttavia, sillä niistä selviää, kuinka huonoissa olosuhteissa opettajat työskentelevät. Ovatko tämän alan opettajat todellakin vaarassa palaa loppuun? Yleisesti ottaen musiikkileikkikoulunopettajan työ on antoisaa ja mahtavaa: me annamme elämyksiä lapsille, saamme opettaa musiikkia ja näemme heidän kehityksensä. Saamme olla luovia ja itsenäisiä, vaikka toisaalta tämäkin aiheuttaa stressiä, sillä valinnanvaraa on niin paljon. Koen kuitenkin, että juuri näiden myönteisten asioiden takia jaksamme tätä työtä, vaikka käytännön olosuhteet eivät aina vastaakaan toiveita. On mielenkiintoista, että samantyyppiset olosuhteet saatetaan kokea eri tavoin, niin että toinen on ihan tyytyväinen vaikkapa iltatyöhön ja toinen taas kokee sen epämiellyttävän rajoittavana. Seikka, joka kiinnitti erityisesti huomiotani oli se, että uupuneiden määrä oli niin suuri. Sitten tulin ajatelleeksi, että olin otsikoinut kyselyni nimellä ”Musiikkileikkikoulunopettajien stressi ja työssä jaksaminen”. Saattaa olla, että tämä houkutteli Internetissä vastaajiksi juuri ne henkilöt, jotka kokivat olevansa hyvin stressaantuneita, jolloin se väritti koko tulosta uupuneeseen suuntaan. Erikoista tuloksissa oli myös se, että 81 % vastaajista on harkinnut alanvaihtoa, mutta 71 % kuitenkin tuntee viihtyvänsä työssään. Positiivista on, että ihmiset haluavat kehittyä, eikä nykyään ole tavatonta opiskella lisää.

Musiikkileikkikoulunopettajan työtä on tutkinut Jyrkiäisen ja Jansenin lisäksi Säätelä (2007). Säätelä pohtii työolosuhteita, ja niiden epäkohtia musiikkileikkikoulunopettajan työssä tarkastellen niitä toiselle alalle hakeutumisen syinä. Hän sai tutkimuksessaan samoja tuloksia kuin minäkin. Työn epäkohdiksi todettiin työn yksinäisyys, työajat, työtiloihin liittyvät puutteet ja matkustaminen työpisteiden välillä. Lisäksi työnkuva ei ollut kaikille työnantajille selvä, ja palkkaa pidettiin liian pienenä työn vaativuuteen ja määrään suhteutettuna. Myös tuntiopeettajana toimiminen ja pätkätyöt koettiin epämiellyttäväksi. (Säätelä 2007, 30—31.) Säätelän tutkimat

musiikkileikkikoulunopettajat olivat vaihtaneet alaa, ja opiskelleet laulunopettajiksi tai musiikkiterapeuteiksi. Hänen vastaajansa olivat nimenomaan tyytyväisiä itse työhön, eivät työolosuhteisiin. Omassa tutkimuksessani selvisi samat asiat, mutta kuitenkin toivoisin, että saisimme epäkohdat korjattua. Sillä jos kaikki vaihtavat alaa, kuka tätä työtä enää tekee? Esimerkiksi jos kaikki musiikkileikkikoulunopettajat saisivat saman verran palkkaa toimipaikasta huolimatta. Vaikka tälle alalle tuskin hakeudutaan palkan takia, on se suhteessa työmäärään ja opiskeluvuosiin kovin pieni. Kuitenkin yli 60 % tutkimukseeni vastanneet kokee saavansa liian vähän palkkaa.

Musiikkileikkikoulunopettajan työssä vastuu lapsista on suuri. Vastuu tuntuu suurelta varsinkin, jos opettajalla ei ole omia lapsia. Pelkään usein, että jollekulle lapselle sattuu jotain. Perheryhmissä vastuu lapsesta on vanhemmalla, mutta leikkiryhmissä se on opettajalla. Pahinta on, jos vahingot sattuvat tilan ongelmien takia. Esimerkiksi minulla on eräässä toimipisteessä 3—4-vuotiaiden ryhmä, ja heille on vain aikuisten tuolit. Kerran yksi tyttö putosi tuoilta alas.

Olin vuosi sitten viiden viikon ajan sijaisena päiväkotiin integroidussa musiikkileikkikoulussa. Kukaan ei ollut sen kummemmin minua perehdyttänyt, ja jouduin kiirehtimään sieltä seuraavaan paikkaan töihin. Eräs päiväkotihenkilökunnasta sitten kertoi, että oikea muskariopettaja auttaa heitä aina pukemaan muskarilapset muskarin jälkeen! Sanoin vain, ettei minulla ole aikaa jäädä pukemaan lapsia, ja mielessäni mietin, ettei se kuulu minun työtehtäviini. Tästä huomaa, kuinka paljon musiikkileikkikoulunopettajilta odotetaan, mutta onneksi työelämän säännöt rajaavat työtä.

Opettajalla täytyy olla laulutekniikka kunnossa, sillä monen ryhmän pitäminen peräkkäin rasittaa ääntä. Töihin ei voi mennä, jos ääni ei ole kunnossa, mutta silti sairaspöissaolot täytyy joissain toimipaikoissa korvata. Mielestäni tässä on suuri ristiriita. Ääni ei kuitenkaan parane laulamalla, vaan sen pitäisi antaa levätä. Tutkimuksessani selvisi, että 61 % joutuu itse hankkimaan sijaisen. Onneksi teknologian kehittyessä sijaisen etsintä helpottuu: olen nähnyt monta hakuilmoitusta esimerkiksi Facebookissa. En kuitenkaan muutama vuosi sitten

luottanut siihen, että sijaisuuksia tulisi niin paljon, että vuokran saisi maksettua. Niitä olisi kuitenkin tullut.

Koen myös, että yksi stressitekijä voi olla työsuhteen epävarmuus. Sivutoimiset ovat töissä elokuusta toukokuuhun, joka tarkoittaa sitä, että kesältä ei saa palkkaa. Onko silloin mentävä muihin töihin vai säästettävä koko vuoden rahoja, jotta olisi mahdollista pitää kesälomaa? Vaikka opettajilla on pitkin vuotta hyvät loma-ajat, koen työn silti sen verran raskaaksi, että kesällä olisi päästävä lepäämään. Yksityisillä musiikkileikkikouluilla saattaa olla kesämuskareita, päivittäin tapahtuvaa tavoitteellista musiikkileikkikouluopetusta kolmen viikon ajan, jonka avulla he pystyvät pitämään lomaa loppukesän.

Musiikkileikkikoulunopettajan haasteina on myös esilläolo. Lapsille täytyy näyttää esimerkkiä, kuinka käyttäydytään. Ryhmässä oppii parhaiten tavoille, esimerkiksi toisten päälle ei saa puhua ja toisen kädestä ei saa repiä mitään. Anteeksi pyydetään, jos jotakuta on satutettu. Meidän täytyy olla aivan varmoja ammattitaidostamme, ja välillä olen kokenut ahdistavia tunteita esilläolosta. Palautetta ei kuitenkaan suullisesti paljoa saa. Olen joskus ottanut vanhempien sanomisista itseeni, vaikka ne eivät liittyisi minuun mitenkään. Heillä voi olla taustalla ihan mitä vain, mitä he eivät muskariopettajalle kerro, joka sitten purkautuu vain väärällä tavalla. Hyvä itsetunto ja kollegion tai esimiehen turva auttaa tässä. Myös tutkimuksestani ilmeni, kuinka tärkeää kollegiaalinen tuki oikeasti on. Kaikki musiikkileikkikoulunopettajat ovat samassa veneessä. Oman kokemukseni mukaan heiltä saa parhaat ideat ja neuvot tilanteessa kuin tilanteessa, koska he ovat varmasti kokeneet jotain samanlaista. Yhtä kysymystä olen myös miettinyt vuosien varrella. Riitänkö minä? Olenko tarpeeksi hyvä opettaja? Uskon, että tähän saan vastauksia vuosien työllä ja käytännön kokemuksella.

Teen nyt kolmatta vuotta töitä opiskelun ohessa. Ensimmäisenä vuotena elin säästöillä ja kesällä menin Citymarketin kassalle töihin. Kesän lopulla sieltä kysyttiin, haluanko jatkaa töitä opiskelun ohella, ja vastasin myönteisesti, sillä rahaa oli pakko tienata. Pelkäsin koko ajan, että joutuisin ottamaan lainaa, vaikka nyt en enää tiedä miksi. Tein töitä kassalla noin 15 tuntia viikossa. Yhtäkkiä

minulle alkoi sadella sairaslomasijaisuuksia. Halusin tehdä niitä, sillä tiesin, että se helpottaisi myöhemmin työnsaantia. Otin siis kassatöiden lisäksi kuuden viikon sijaisuuden ja myöhemmin vielä yksittäisiä ryhmiä. Samaan aikaan meillä oli koulua yhdeksästä kolmeen ja kahden tunnin koulumatkat päälle, ja yhtäkkiä koulupäiväni olivat noin 13 tunnin mittaisia. Näiden päivien jälkeen olisi pitänyt vielä harjoitella soittoläksyjä ja muita tehtäviä. En ole kokenut burn outia, mutta luulen, että lähellä olen käynyt. En muista kovinkaan paljon näistä ajoista. Nyt viimeisenä opiskeluvuoteni olen tehnyt pelkästään musiikkileikkikoulunopettajan töitä, ja syksyllä ajattelin pääseväni helpolla, sillä tuntejahan ei näistä paljoa kerry. Huomasin kuitenkin, että suunnitteluun menee yllättävän paljon aikaa, ja viimeisenä kouluvuotena on kaikkien suurimpien töiden palautus ja näyttö. Nyt olen ollut viimeiset kaksi kuukautta niin stressaantunut, että reagoin siihen jo fyysisestikin, sillä keho ei kestä enempää stressiä. Kuitenkin teki mieli vain jatkaa, sillä tiedän, että tämä loppuu kohta. Minusta tuntui luonnolliselta valita musiikkileikkikoulunopettajan työstressi ja uupuminen opinnäytetyöni aiheeksi omien kokemusten takia, mutta työtä tehdessä olen useasti pohtinut sen vakavuutta. Tekeekö mieleni enää tehdä tätä työtä sen epäkohtien takia? Uskon kuitenkin, että koulustressin poistuttua pystyn keskittymään ainoastaan työhöni ja niihin positiivisiin puoliin, joita tässä työssä kuitenkin riittää.

Meidän pitäisi ottaa yhteinen linja kaikkien musiikkileikkikoulunopettajien kesken, ja on mahtavaa, että sosiaalisessa mediassa pystymme kommunikoimaan keskenämme. On paljon pienempi kynnyks ottaa muihin yhteyttä eikä tarvitse liikkua toiselle puolelle maata esimerkiksi koulutuksiin tai tapaamisiin, mihin kaikilla ei ole mahdollisuutta. Toivoisin, että Varhaisiän musiikinopettajat ry päivittäisi suosituksen musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi ja parasta olisi, että kaikilla olisi mahdollisuus samanlaisiin olosuhteisiin. Uskon, että kun saamme äänemme kuuluviin, emmekä enää hyväksy huonoja oloja, ne voisivat parantua. Muistan, että olemme pohtineet eräällä tunnilla sitä, että jos yksi musiikkileikkikoulunopettaja myöntyy esimerkiksi huonoon palkkaan, saattaa se vaikuttaa kaikkiin opettajiin. Oma tutkimukseni oli vasta pintaraapaisu, ja aiheen tärkeyden takia toivoisin jonkun jatkavan tästä, tekemällä esimerkiksi kyselyn siitä, kuinka oikeasti saisimme paremmat työolosuhteet. Uskon, että vertaistuen

avulla ja teknologian kehittyessä saamme yhdessä tästä mahtavasta ja tärkeästä alasta kokonaisen. Ja eihän mikään työpaikka ole täydellinen.



## LÄHTEET

### **Kirjalliset lähteet**

Bronsberg, B. & Vestlund, N. 1999. Kuuntele itseäsi – vältä uupumus. Juva: WSOY.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piironen, A. & Mäkinen, L. 1998. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammer-Paino.

Jansen, T. & Jyrkiäinen, C. 2003. Musiikkileikkikoulunopettajien työssä jaksaminen. Lahden ammattikorkeakoulu. Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö.

Kirsta, A. 1992. Kuinka vapaudun stressistä – Opi rentoutumaan ja elämään positiivisesti. Porvoo: WSOY.

Marjanen, K. 2005. Musiikkileikkikoulunopettaja, varhaismusiikkikasvatuksen ekspertti. Työelämä haasteena koulutukselle. Jyväskylän yliopisto. Lisensiaatin tutkielma.

Merikallio, A. 2005. Loppuun ei tarvitse palaa. Nurmijärvi: Talli Koto-Kolmio.

Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1989. Laulan lasten lailla – Musiikin varhaiskasvatuksen opas. Helsinki: Otava.

Siimes, K. 2008. Stressi aiheuttaa 80% sairauksista. Kuopio: Mielikirjat.

Säätelä, A. 2007. Musiikkileikkikoulunopettajan työstä muuhun työhön. Lahden Ammattikorkeakoulu. Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö.

Vartiovaara, I. 2008. Stressaa! – Hyvä paha paine. Helsinki: Duodecim.

### **Internet-lähteet:**

Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633. Finlex. 1998. [Viitattu 14.4.2012].

Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>.

Musiikkileikkikoulunopettajat ry:n kannanotto. Suositus

musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi. 2001. [Viitattu 19.4.2012].

Saatavissa:

<http://www.vamory.org/documents/toimenkuva.pdf>.

Mykkänen, E. 2007. Työuupumus koskettaa koko työyhteisöä. [Viitattu

14.4.2012]. Saatavissa:

<http://www.verkkoklinikka.fi/?page=5690236&id=3664158>.

Mäkinen, T., Määttä, M. & Peltonen, T. 2005. Työuupumuksen ehkäisy. [Viitattu

17.4.2012]. Saatavissa:

<http://terveysnetti.turkuamk.fi/Tyoikaisten/Tyouupumus/ehkaisy.html>.

Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Musiikki. 2011. [Viitattu 14.4.2012].

Saatavissa:

[http://www.oph.fi/koulutus\\_ja\\_tutkinnot/taiteen\\_perusopetus/musiikki](http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/taiteen_perusopetus/musiikki).

Työuupumus (burn out). 2011. Duodecim [Viitattu 17.4.2012]. Saatavissa:

[http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p\\_artikkeli=dlk00681](http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00681).

Webropol, kyselyt. 2012. [Viitattu 27.3.2012]. Saatavissa:

<http://w3.webropol.com/finland/tuotteet/kyselyt>.

LIITE: Webropol-kysely.

1. Mikä on sukupuolesi?

*Nainen/Mies*

2. Mihin ikäryhmään kuulut?

*a) 21-30 b) 31-40 c) 41-50 d) 51-63*

3. Mikä on työkokemuksesi vuosina? \_\_\_\_\_

4. Minkälainen perhesuhteesi on tällä hetkellä? \_\_\_\_\_

5. Mikä on koulutuksesi?

6. Mikä on työtilanteesi tällä hetkellä?

- a) työsuhhteessa*
- b) yrittäjänä*
- c) vanhempainlomalla*
- d) hoitovapaalla*
- e) opiskelemassa*
- f) muu, mikä?*

7. Jos olet työsuhhteessa, oletko

- a) toimenhaltija*
- b) päätoiminen tuntiopettaja*
- c) sivutoiminen tuntiopettaja*

8. Työpaikka/työpaikat, joissa tällä hetkellä työskentelet  
musiikkileikkikoulunopettajana

- a) musiikkiopisto/musiikkikoulu*
- b) konservatorio*
- c) yksityinen musiikkileikkikoulu*

- d) seurakunnan järjestämä
- e) kansalaisopiston, tms. järjestämä
- f) MLL:n järjestämä
- g) päiväkodin järjestämä

9. Kuinka monessa toimipisteessä opetat viikottain? \_\_\_\_\_ toimipisteessä

10. Kuinka hyvät tilat mielestäsi toimipisteissäsi ovat?

*5 erittäin hyvät 4 melko hyvät 3 en osaa sanoa 2 melko huonot 1 huonot*

11. Kuinka paljon tila vaikuttaa työskentelemiseesi?

*5 erittäin paljon 4 melko paljon 3 en osaa sanoa 2 melko vähän 1 ei yhtään*

12. Kuinka paljon joudut järjestelemään tilaa ennen tuntia tai tunnin jälkeen?

*5 erittäin paljon 4 melko paljon 3 en osaa sanoa 2 melko vähän 1 ei yhtään*

13. Kuinka yksinäiseksi tunnet itsesi työssäsi?

*4 erittäin yksinäiseksi 3 melko yksinäiseksi 2 en osaa sanoa 1 ei yhtään  
yksinäiseksi*

14. Saatko tukea työnantajalta?

*5 erittäin paljon 4 melko paljon 3 en osaa sanoa 2 melko vähän 1 ei yhtään*

15. Jos saat, niin millaista? \_\_\_\_\_

16. Entä työkavereiltasi?

*5 erittäin paljon 4 melko paljon 3 en osaa sanoa 2 melko vähän 1 ei yhtään*

17. Kuinka paljon olet itse nähnyt vaivaa hankkiaksesi sijaisen, jos olet sairas?

*5 erittäin paljon 4 melko paljon 3 en osaa sanoa 2 melko vähän 1 ei yhtään*

18. Kuinka paljon iltatyö rasittaa?

*5 erittäin paljon 4 melko paljon 3 en osaa sanoa 2 melko vähän 1 ei yhtään*

19. Kuinka paljon teet ns. ylimääräistä työtä? Esim. materiaalihankinnat, suunnittelu jne.

*5 erittäin paljon 4 melko paljon 3 en osaa sanoa 2 melko vähän 1 ei yhtään*

20. Rasittaako työsi fyysisesti?

*5 erittäin paljon 4 melko paljon 3 en osaa sanoa 2 melko vähän 1 ei yhtään*

21. Kuinka paljon pitkä työkokemus vaikuttaa työssä jaksamiseen?

*5 erittäin paljon 4 melko paljon 3 en osaa sanoa 2 melko vähän 1 ei yhtään*

22. Tunnetko pärjääväsi lapsiryhmien kanssa?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

23. Tunnetko saavasi tarpeeksi tukea lähipiirisi ihmisiltä?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

24. Tuntuuko sinusta, että työ ja vapaa-aika ovat tasapainossa?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

25. Oletko kokenut koskaan uupumisen merkkejä?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

26. Millaisia? \_\_\_\_\_

27. Tunnetko, että paikkasi työyhteisössä on varma?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

28. Oletko koskaan harkinnut vaihtavasi alaa?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

29. Oletko vaihtanut alaa?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

30. Tunnetko saavasi tarpeeksi palkkaa musiikkileikkikoulunopettajana?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

31. Maksetaanko sinulle matkakorvauksia?

*2 Kyllä 1 Ei*

32. Oletko joutunut ”taistelemaan” palkkasi suuruudesta?

*2 Kyllä 1 Ei*

33. Tunnetko saavasi tarpeeksi arvostusta työstäsi lasten vanhemmilta?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

34. Entä työyhteisöltä?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

35. Entä toisilta musiikkileikkikoulunopettajilta?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

36. Keneltä saat palautetta? \_\_\_\_\_

37. Oletko koskaan joutunut vanhempien ”purkausten” kohteeksi, esim. heidän väsymyksensä takia tms.?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

38. Entä lasten?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

39. Miten olet selvinnyt näistä tilanteista? \_\_\_\_\_

40. Tunnetko viihtyväsi työssäsi?

*3 Kyllä 2 Ei 1 En osaa sanoa*

41. Mitkä asiat vaikuttavat työviihtyvyyteesi? \_\_\_\_\_